

Література

1. Бідюк Н.М. Підготовка майбутніх інженерів в університетах Великої Британії: монографія / Н. Бідюк ; за ред. Н.Г.Ничкало. – Хмельницький : ХДУ, 2004 – 306 с.
2. Застосування позитивного досвіду зовнішньоторгових режимів провідних зарубіжних країн в умовах формування зовнішньоекономічних зв'язків України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.refine.org.ua/pageid-1325-3.html>.
3. Заскалета С.Г. Тенденції професійної підготовки фахівців аграрної галузі в країнах Європейського Союзу : монографія / С.Г.Заскалета; за ред..С.О.Сисоєвої. – Миколаїв: Іліон,2013. – 500 с.
4. Новая программа навыков для Европы [Електронний ресурс] // Сайт представництва Європейської комісії. – Режим доступу: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX%3A52016DC0381>
5. Содержание законодательства ЕС [Електронний ресурс] // Сайт представництва Європейської комісії. – Режим доступу: https://europa.eu/european-union/topics/education-training-youth_en.
6. Сообщение Комиссии Европейскому парламенту, Совету, Европейскому экономическому и социальному комитету и Комитету регионов – новый импульс европейскому сотрудничеству в области профессионального образования и обучения для поддержки стратегии Европа 2020 [Електронний ресурс] // Сайт представництва Європейської комісії. – Режим доступу: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/*COM/2010/0296 final */](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/*COM/2010/0296%20final%20en).

References

1. Bidiuk N.M. Pidhotovka maibutnikh inzheneriv v universytetakh Velykoi Brytanii: monohrafiia / N. Bidiuk ; za red. N.H.Nychkalo. – Khmelnytskyi : KhDU, 2004 – 306 s.
2. Zastosuvannia pozytyvnogo dosvidu zovnishnotorhovykh rezhymiv providnykh zarubizhnykh krain v umovakh formuvannia zovnishnoekonomichnykh zviazkiv Ukrainy [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://www.refine.org.ua/pageid-1325-3.html>.
3. Zaskalieta S.H. Tendentsii profesiinoi pidhotovky fakhivtsiv ahrarnoi haluzi v krainakh Yevropeiskoho Soiuzu : monohrafiia / S.H.Zaskalieta; za red..S.O.Sysoievoi. – Mykolaiv: Ilion,2013. – 500 s.
4. Novaya programma navykov dlya Evropy [Elektronnij resurs] // Sajt predstavnictva Evropejs'koї komisii. – Rezhim dostupu: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX%3A52016DC0381>
5. Soderzhanie zakonodatel'stva ES [Elektronnij resurs] // Sajt predstavnictva Evropejs'koї komisii. – Rezhim dostupu: https://europa.eu/european-union/topics/education-training-youth_en.
6. Soobshchenie Komissii Evropejskomu parlamentu, Sovetu, Evropejskomu ekonomicheskomu i social'nomu komitetu i Komitetu regionov – novyj impul's evropejskomu sotrudnichestvu v oblasti professional'nogo obrazovaniya i obucheniya dlya podderzhki strategii Evropa 2020 [Elektronnij resurs] // Sajt predstavnictva Evropejs'koї komisii. – Rezhim dostupu: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/*COM/2010/0296 final */](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/*COM/2010/0296%20final%20en).

УДК [378.6:37].016:78

DOI 10.31652/2415-7872-2019-58-86-94

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ТА НАПРЯМКИ ЇХ РОЗВ'ЯЗАННЯ

І. В. Єфіменко

У статті проаналізовано сучасні наукові праці, в яких розглядаються актуальні проблеми підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва та основні підходи щодо можливостей їх розв'язання. Підкреслено, що процес підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва будується з опорою на загальні дидактичні та методологічні принципи з урахуванням специфіки музично-мистецької освіти. Здійснено умовний поділ аналізованих проблем на дві групи: педагогічні та психологічні. Зазначено, що велика кількість наукових підходів і точок зору дослідників до розв'язання зазначених питань потребує подальшого впорядкування. Запропоновано та обґрунтовано організаційно-правовий, психолого-педагогічний та змістовний методологічні підходи, застосування яких дозволить задати вектор науковим розробкам головних проблем підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва. Підсумовано найбільш актуальні проблеми підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва. Зроблено висновок про можливість їх розв'язання в найближчій перспективі за умови систематизації наукових підходів і прояву ініціативи на практиці.

Ключові слова: вища музична освіта, професійна підготовка, підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва, музичні дисципліни, компетентнісний підхід, інтегрований підхід.

MODERN PROBLEMS OF TRAINING OF FUTURE TEACHERS OF MUSIC ART AND DIRECTIONS OF THEIR SOLVENCY

I. Yefimenko

The article analyzes contemporary scientific works, which deals with the actual problems of the training of future teachers of musical art and the main approaches to the possibilities of their solution. It is determined that the Problem of training of future teachers of musical art is actualized at the present stage by the latest achievements in the field of musical psychology and pedagogy, as well as the general dynamics of the development of society and the corresponding changes in social relations. This leads to the search for new approaches to the solution of existing and new problems concerning the training of future teachers for work in the system of general education. It is emphasized that the process of training of future teachers of musical art is based on the general didactic and methodological principles taking into account the specifics of musical and artistic education. The conditional division of the analyzed problems into two groups is made: pedagogical and psychological. It is noted that a large number of scientific approaches and perspectives of researchers to the solution of these issues need to be further streamlined. The organizational-legal, psychological-pedagogical and informative methodological approaches, the application of which will allow the vector of scientific developments to develop the main problems of the training of future teachers of musical art, is proposed and substantiated. The most actual problems of the training of future teachers of musical art are summarized. The following problems are mentioned: the need to choose the priority direction of scientific research in the absence of a single concept of improving the training of teachers of musical art; the weakness of inter-subject relationships between musical and other disciplines; lack of consideration of regional cultural specifics during the educational process; insufficient attention to the psychological training of future teachers of musical art. It is emphasized that all these problems can be solved in the near future, provided that the systematization of scientific approaches and the manifestation of the initiative in practice are systematized.

Key words: higher musical education, professional training, training of future teachers of musical art, musical disciplines, competence approach, integrated approach.

Проблематика підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва актуалізується на сучасному етапі останніми досягненнями в галузі музичної психології та педагогіки, а також загальною динамікою розвитку суспільства і відповідними змінами соціальних відносин. Це обумовлює пошук нових підходів до розв'язання вже існуючих та нових проблем, що стосуються професійної підготовки майбутніх учителів для роботи в системі загальної освіти.

Питання формування професійної підготовленості майбутніх учителів музичного мистецтва розглядали Л. О. Булатова, У. Б. Демір, Т. А. Дорошенко, Ю. В. Локарєва, І. А. Малашевська, О. М. Негребецька, Т. Б. Стратан-Артишкова, В. В. Юрчак та ін. Набуття професійних компетенцій майбутніх учителів музики розглядалися в працях таких учених, як Л. Г. Гаврілова, Н. Г. Кьон, І. Г. Маринін, В. А. Мішеченко, Т. О. Підварко, Т. М. Пляченко, В. Ф. Сокальська, Л. А. Теряєва та ін.

Можливості застосування сучасних педагогічних технологій при професійній підготовці майбутніх учителів музичного мистецтва аналізували А. В. Бондаренко, С. В. Грозан, В. М. Лабунець, І. А. Малашевська, О. М. Маруфенко, М. А. Михаськова, Є. А. Неведрова, Г. І. Побережна, В. Ф. Радкіна, О. В. Рябініна, Т. П. Танько, Я. А. Топорівська та ін.

Аналіз наукових джерел показав, що у вітчизняній та зарубіжній науці існує низка напрямків визначення проблем підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва та пропозицій щодо їх розв'язання, орієнтованих у своїй основі саме на музичну специфіку.

Мета статті – на матеріалі аналізу наукових джерел розкрити сучасні проблеми підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва й напрямки їх розв'язання та обґрунтувати методологічні підходи, застосування яких дозволить задати вектор науковим розробкам головних проблем підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва.

Зміст сучасної музичної освіти визначається завданнями педагогіки, і тому процес підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва лежить в площині педагогічних проблем і будується з опорою на загальні дидактичні та методологічні принципи. Але з урахуванням специфіки музично-мистецької освіти розв'язання багатьох проблем такої підготовки, особливо пов'язаних з організацією і особливостями освітнього процесу, слід здійснювати з опорою на здобутки музично-педагогічної науки. Тому однією з проблем в рамках музичної освіти є встановлення міжпредметних зв'язків між усіма наявними дисциплінами (як музичного, так і загального плану). Однак зараз її вирішити дуже складно, оскільки для цього потрібно не тільки зближення програм дисциплін, але також і наявність у викладачів вищу міжпредметних компетенцій. А саме такі міжпредметні компетенції уособлюють якості, спрямовані на успішну діяльність фахівця у відкритому професійному середовищі.

Одним з напрямків вирішення зазначеної проблеми є інтегрований підхід (В. М. Лабунець [10], Є. Н. Неведрова [16], Г. І. Побережна [22], Н. А. Сегеда [25] та ін., основною функцією якого є формування загальної системи знань про музичне мистецтво в майбутніх учителів через установаження міжпредметних

зв'язків. Н. А. Сегеда показує важливість таких кваліфікацій майбутнього музичного педагога як музично-виконавська, музично-теоретична та музично-методична [25, с. 120], а Ю. В. Локарева підкреслює, що «зусилля викладачів вищої школи <...> будуть більш ефективними, якщо відбуватимуться на засадах міжпредметної координації, яка уточнює уявлення про міжпредметні зв'язки, інтерпретує їх як динамічний процес» [11, с. 134]. Отже, дослідники не лише констатують факт, який прямо впливає з переліку навчальних музичних предметів, а говорять про необхідність установавання повноцінних міжпредметних зв'язків, що сприяє підвищенню якості професійної підготовки майбутніх педагогів.

Можливості такого інтегрованого підходу до освіти концентрують якості не пов'язані з конкретними професійними функціями, проте, вони спрямовують професійну діяльність, забезпечують фахівця особистісними і діяльнісними орієнтирами в ринковій системі професійного попиту тощо [8, с. 66]. Адже саме вони забезпечують надійність професійної діяльності як у загальноосвітній школі, так і в спеціалізованих музичних школах, школах мистецтв, здійснювати поряд з педагогічною діяльністю наукові дослідження, керувати музичними корективами, акомпанувати виконавцям, виступати в якості режисера в музичних постановках і т. ін.

Таким чином, поняття інтегрованого підходу спочатку носить загальний характер і застосовується при вивченні дисциплін в їхній сукупності як системи. При аналізі їх змістовних особливостей необхідно звернутись до галузі музичних знань, де виникає зіткнення загальної та музичної педагогіки. Дане твердження поширюється також і на підходи, які претендують на комплексність.

Інша проблема пов'язана з необхідністю вдосконалення професійного розвитку майбутніх учителів музичного мистецтва, який тісно пов'язаний із створенням умов, в яких студенти могли б під час навчання використовувати всі свої можливості. Прикладом адаптації загальних положень педагогічної науки до нагальних потреб упровадження інтерактивного підходу є праці науковців А. В. Бондаренко [3], Т. В. Дорошенко [7], Н. Г. Кьон [9], М. А. Михаськова [15] та ін. Так, Т. А. Дорошенко зауважує про те, що застосування інтерактивного підходу при навчанні майбутніх учителів музичного мистецтва дає можливість «студентам бути активними суб'єктами навчальної діяльності, що сприяє практичній реалізації їх прагнення до саморозвитку та самоствердження» [7]. З цим не можна не погодитися, оскільки на сьогодні суспільство зацікавлене в поколінні творчих педагогів, здатних до активної участі в інноваційних освітніх процесах. Учитель, що вміє самостійно знаходити нестандартні, принципово нові рішення професійних завдань, стає головною фігурою модернізації освіти.

Проблема, пов'язана з розвитком кредитно-модульної системи у вищій музичній освіті теж залишається актуальною. Тому варто назвати такий напрямок наукових досліджень щодо проблем підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва та пропозицій щодо їх розв'язання як орієнтація на Болонську концепцію (Т. М. Пляченко [21], Л. А. Теряєва [30] та ін. Як відомо, Болонська система передбачає існування не тільки двох рівнів вищої освіти, але також і виділення блоку варіативних дисциплін. Вищі отримали певну частку свободи щодо вибору переліку навчальних предметів. При складанні варіативної частини навчального плану можна враховувати внутрішню специфіку вишу. Також цей напрямок поєднує в собі дослідження змістовної сторони навчального процесу поза контекстом системно-структурних особливостей освітньої сфери з акцентом на утримання окремих предметів. Найбільш актуальним тут є міжпредметний підхід (зміст більшої частини музичних дисциплін досить консервативно і вивірено шляхом багатьох десятиліть практичної роботи).

Новою недостатньо вирішеною проблемою музичної педагогіки, яка потребує подальших досліджень, є обумовлений євроінтеграційними процесами новий напрямок освіти – так званої «неформальної освіти» (В. А. Андрущенко [1], Д. Д. Плинокос, М. О. Коваленко [18], Н. В. Сулаєва [28] та ін. Неформальне навчання «відбувається у рамках планованої діяльності (щодо цілей навчання, тривалості навчання), причому існує певна форма підтримки при навчанні (наприклад, відносини «студент-викладач»)» [23]. В. А. Андрущенко стверджує, що неформальна освіта в європейському просторі розглядається як самоосвіта вільних особистостей, як «освіта дорослих», «освіта впродовж життя» [1, с. 5 – 9]. Він підкреслює низку особливостей цього виду освіти, зокрема, указує на те, що неформальна освіта виникла як своєрідна відповідь на інформаційний бум, що посилюється. Але, як констатують Д. Д. Плинокос, М. О. Коваленко, на жаль, система освіти протягом життя в Україні знаходиться в зародковому стані [18, с. 56]. Офіційного поняття «неформальна освіта» в нормативно-правовому полі України не існує, відсутні концепції і програми з цього напрямку. Але Н. В. Сулаєва наголошує на доцільності надання студентам вищих педагогічних навчальних закладів III-IV рівнів акредитації неформальної мистецької освіти в художньо-творчих колективах [28].

І. А. Малашевська [12], О. В. Рябініна [24] та ін. справедливо акцентують на необхідності застосування історико-стильового підходу у викладанні музично-теоретичних дисциплін, що має відбуватися в рамках різних предметів, оскільки педагогу необхідно передати підрастаючому поколінню основні цінності національної музичної культури і культури регіону в цілому У їх працях розкриваються

шляхи оновлення змісту й форм музично-теоретичної підготовки студентів, зокрема – посилення художньо-виховних функцій предметів на засадах стильового підходу до організації музично-теоретичної освіти. На наш погляд, професійна підготовка вчителів музики неодмінно повинна включати передачу знань про регіональні культурні особливості. У зв'язку з цим, у вузах при складанні варіативної частини навчального плану необхідно включати дисципліни цієї спрямованості і змісту і, крім цього, організовувати різні музично-мистецькі заходи з виразним регіональним аспектом.

Установлення зв'язку теоретичної і практичної підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва з реальною специфікою майбутньої роботи в умовах загальноосвітньої школи є необхідністю. Тому, на окрему увагу заслуговує вивчення специфіки уроків музичного мистецтва і, відповідно, особливостей музично-методичної та музично-педагогічної діяльності вчителя. Інтерес викликають дослідження, в яких подано рекомендації щодо вдосконалення методичної (О. М. Маруфенко [14], Л. А. Теряєва [30] та ін.) та педагогічної (А. В. Бондаренко [3], Н. Г. Кьон [9], Н. А. Сегеда [25] та ін.) підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва.

Не можна не помітити, що в деяких працях автори досить категоричні щодо розв'язання проблем підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва. Зокрема, дослідниця Л. О. Булатова вважає за необхідне при формуванні професійної готовності майбутнього вчителя музичного мистецтва застосовувати гендерний підхід [4]. Авторка, попри наявність в сучасній педагогіці та психології освіти ряду аргументованих висловлювань (про можливість повноцінної організації гендерного підходу лише в умовах роздільного навчання, про розмежуванні поняття статі та гендеру та ін.), вважає, що гендерний підхід допоможе вирішити серед інших такі завдання як: «забезпечення студентів знаннями особливостей сприйняття мистецьких творів індивідами різної статі; <...> озброєння майбутнього вчителя навичками здійснення гендерної експертизи і аналізу механізмів і способів трансляції традиційних стереотипів як через твори мистецтва, так і певний характер організації навчальної взаємодії і спілкування; стимулювання і розвиток потреб та здатності до нівелювання наслідків негативного впливу «скритого навчального плану» на свідомість учнівської молоді» [4, с. 12]. Адже гендерний підхід припускає, за її словами, «наявність різних варіантів інтерпретації музичних текстів та ставлення до художньої цінності і виховної сутності мистецького твору» [4, с. 8], дає можливість дізнатись, «як демонструвалися механізми закріплення і способи трансляції гендерних стереотипів в культурі» [4, с. 11]. Тут ми відзначимо, що в разі відсутності в музичного твору програми, то приписувати їй неприпустимо. Більш того, таке приписування в музиці гендерних характеристик розходиться з визнаними в музичній літературі методологічними підходами.

Аналіз наукових робіт показав також, що науковці виділяють багато окремих проблем, що відносяться до професійної підготовки вчителів музичного мистецтва, які умовно можна поділити на дві групи: педагогічні та психологічні проблеми. У рамках розв'язання педагогічних проблем порушено такі питання, як використання інноваційних педагогічних технологій, застосування ефективних педагогічних прийомів і засобів. Так, Т. Б. Стратан-Артишкова та Л. В. Гайдай розкривають значущість творчо-виконавської підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва в контексті модернізації вищої освіти та нових наукових підходів, зокрема гуманістичного, компетентнісного, аксіологічного, інтерпретаційного, акмеологічного, зумовлених процесами модернізації вищої педагогічної освіти. Дослідниці визначають творчо-виконавську підготовку як складне інтеграційне утворення, що містить інноваційну парадигму, передбачає впровадження технологій композиторської творчості і презентує компетентнісні результати, котрі можуть використовуватися в освітньому просторі [27].

Дослідження психологічної спрямованості пов'язані з вивченням мотивації, особистісних особливостей студентів та ін. Багато вчених пропонують власні шляхи розв'язання окремих питань, що знаходяться в сфері їхніх наукових інтересів. Деякі дослідження присвячені вдосконаленню однієї із сторін професійної підготовки, в загальному і цілому, тоді як інші – вивченню питань, пов'язаних з конкретною дисципліною або з окремими професійними якостями, або психологічними особливостями студентів.

Як приклад, що поєднує в собі міжпредметні рекомендації, є праця Т. Ф. Бившевої, яка розробила концепцію розвиваючого навчання, у рамках якої одним із напрямків підготовки студентів у сучасних умовах пропонує оголосити використання принципів розвиваючого навчання, яке забезпечує можливість за поточний термін підготувати кваліфікованого вчителя музики [2, с. 26].

Наведемо приклади більш вузьких досліджень. Так, Я. А. Топорівська розглядає проблему вдосконалення підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва та проаналізувала рівень підготовки майбутніх учителів музики до використання комп'ютерних технологій у професійній діяльності [31]. М. А. Михаськова розглянула питання про Застосування інтерактивних колективно-групових методів навчання в професійній підготовці майбутніх учителів музичного мистецтва [15]. Певний інтерес представляє теорія використання творчого підходу до навчання майбутніх вчителів музичного мистецтва, що вивчає Т. П. Танько, який підкреслює, що розвиток творчих якостей у майбутніх учителів музики здійснюється на основі взаємодії двох процесів: «засвоєння соціокультурного досвіду й застосування його

в різних видах практичної художньо-творчої діяльності, і реалізується в безпосередньо практичній художньо-творчій діяльності, яка відбиває й суб'єктивний творчий потенціал педагога-музиканта, і рівень розвитку його творчих якостей» [29, с. 141]. С. В. Грозан аналізує можливості інструментальної підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва в контексті проблемно-розвиваючого навчання [6]. Т. М. Пляченко в монографії розглядає питання підготовки майбутнього вчителя музики до роботи з учнівськими оркестрами та інструментальними ансамблями [20]. В. Ф. Сокальська наголошує на необхідності розвитку музичного мислення, яке вважає однією з компетенцій професійної компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва [26]. О. М. Негребецька, В. С. Босий, Ю. М. Сивоконь пропонують урахувати аналітико-прогностичний компонент професійної підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва [17].

На наш погляд, велика кількість наукових підходів і точок зору дослідників до розв'язання проблем підготовки майбутніх вчителів музичного мистецтва потребує впорядкування. Тим часом, багато окремих проблем заслуговують іншого ж вивчення. У зв'язку з цим, можна виділити такі методологічні підходи, застосування яких дозволить задати вектор науковим розробкам головних проблем підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва: організаційно-правовий; психолого-педагогічний; змістовний (рис. 1).

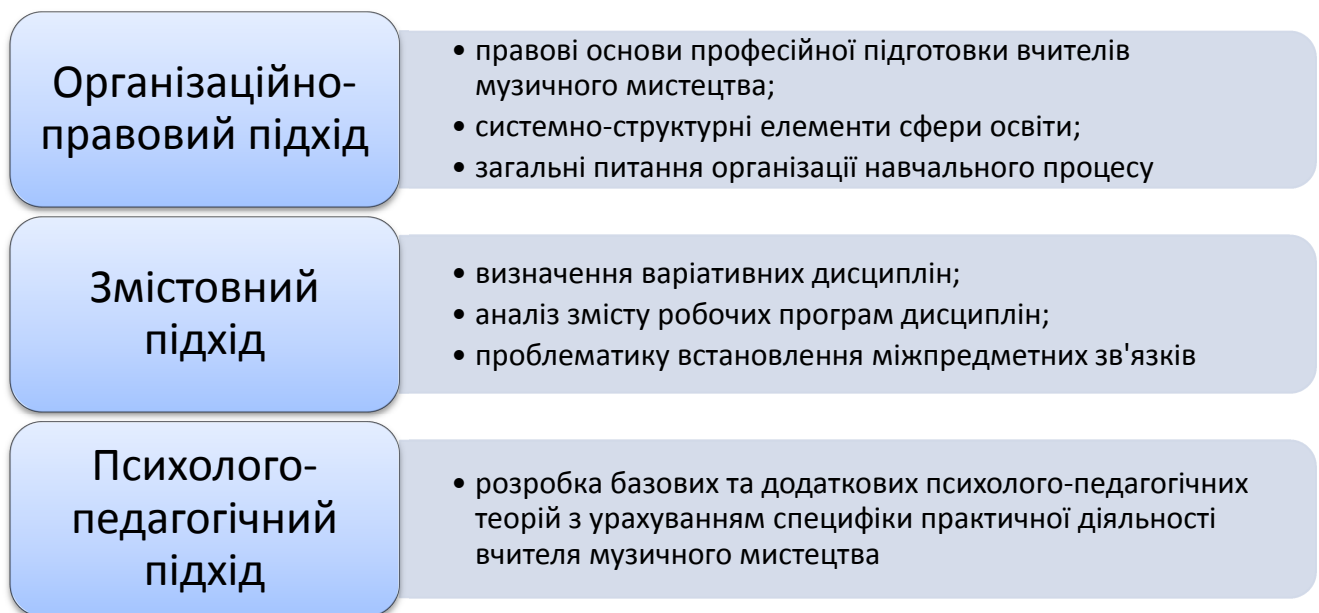

Рис. 1. Методологічні підходи до розв'язання головних проблем підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва

У рамках організаційно-правового підходу пропонують розв'язувати питання правових основ професійної підготовки вчителів музичного мистецтва, системно-структурні елементи сфери освіти, загальні питання організації навчального процесу.

Змістовний підхід уключає в себе визначення варіативних дисциплін, аналіз змісту робочих програм дисциплін, проблематику встановлення міжпредметних зв'язків.

Найбільш складнощі викликає психолого-педагогічний підхід, оскільки його комплексність доповнюється особливою специфікою музичної освіти. Тут необхідно виходити першочергово з виробленого в педагогічній науці компетентнісного підходу [2; 5; 8; 13; 19; 20; 26; 30], який за останнє десятиліття збагатився психологічними знаннями.

У рамках сучасного компетентнісного підходу вивчають як компетентність, так і компетенції [30, с. 678 – 679].

У теорії музичної освіти зроблено немало спроб виділити ключові компетенції вчителя музичного мистецтва. Одним з найбільш широких підходів є підхід Т. М. Пляченко, яка виділяє особистісні компетенції вчителя музичного мистецтва (особистісні якості, здібності, індивідуальні психологічні особливості, стиль роботи, творчий імідж); професійно-педагогічну компетентність учителя музики (органічне поєднання і взаємообумовленість аксіологічної настанови, фахово необхідних знань, умінь і навичок та володіння фаховими методиками (методикою музичного виховання, методикою роботи з учнівськими вокально-хоровими й музично-інструментальними колективами, методикою навчання учнів сольного співу та гри на музичних інструментах тощо); функціональні компетенції вчителя музики, що пов'язані з його практичною діяльністю як музичного педагога та керівника учнівських музично-творчих колективів (вокально-хорових, музично-інструментальних, естрадних гуртів, фольклорних груп, музично-театральних студій тощо) [19].

Отже, Т. М. Пляченко виділила та обґрунтувала особистісні, професійно-педагогічні та функціональні компетентності вчителя музичного мистецтва. Проте це не єдиний підхід до групування компетенцій вчителя.

В аспекті нашого дослідження важливо розглянути особливості та структуру професійної компетентності вчителя музичного мистецтва – керівника інструментального колективу. Так, І. Г. Маринін пропонує структуру професійної компетентності вчителя музичного мистецтва – керівника дитячого інструментального колективу, що складається з таких основних компонентів: мотиваційний, операційно-пізнавальний, емоційно-вольовий, оцінний. Мотиваційний компонент характеризується «наявністю інтересу й позитивного ставлення майбутнього вчителя до музично-педагогічної діяльності в інструментальному колективі, особистісним спрямуванням на використання своїх знань, умінь та навичок у творчій та виховній роботі» [13, с. 300]. Операційно-пізнавальний компонент характеризується «сукупністю необхідних конкретно-предметних знань та професійних вмінь (гностичні, комунікативні, організаційні, дидактичні, управлінські) у сфері організації, управління та музично-педагогічної діяльності в інструментального колективу і якостей, що зумовлюють ефективність реалізації низки професійних функцій» [13, с. 300]. Емоційно-вольовий компонент будується на розвитку емпатії, а вольовий складник проявляється в здатності до «самоуправління та керівництва іншими особами, умінні впливати на розвиток учнів, швидко включатися у роботу, мобілізувати свої сили, виявляти ініціативу та самостійність» [13, с. 300 – 301]. Оцінний компонент має прояв у здатності до «самооцінки своєї діяльності, аналізі досягнутого в музично-педагогічній роботі» [13, с. 301].

Попри те, що І. Г. Маринін вибрав правильний вектор, необхідності в відокремленні окремої групи компонентів без чіткої понятійної приналежності немає. Тобто, психолого-педагогічні дослідження з об'єктивних причин можна здійснювати в контексті загального компетентнісного підходу, специфічність якого в цьому випадку повинна досягатися не за рахунок розробки додаткових базових теорій, а за допомогою врахування специфіки практичної діяльності вчителя музичного мистецтва в керівництві дитячим колективом. Адже «знання, уміння, навички – це ті компетенції, комплекс яких і складає загальну професійну компетентність» [26]. Тим самим, устанавлюється зв'язок між структурованими психолого-педагогічними знаннями і професійною діяльністю майбутніх педагогів. Відзначимо, що суто змістовні моменти все ж повинні досліджуватися окремо. Адже, як зазначає Т. М. Пляченко, «професійна підготовка майбутніх учителів музики в педагогічному університеті має свої відмінності. Вони полягають у тому, що фахова підготовка студентів у виконавських класах потребує тривалого часу для засвоєння навчального матеріалу (музичних творів)» [21, с. 25]. Крім організаційних питань в системі професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів музики виникає ще низка проблем інформаційного, комунікативного, креативного змісту, які вимагають свого послідовного розв'язання в умовах сучасної практики.

Окремо слід виділити проблему вироблення рекомендацій, адже ми вважаємо за необхідне мислити такий процес із урахуванням практичної роботи вчителя музичного мистецтва, але досить велика кількість дослідників упускає його, зосереджуючись на абстрактних завданнях, виконання яких має на меті не успішну практичну діяльність майбутніх педагогів, а абстрактне вдосконалення навчального процесу.

Нині потрібно проведення психолого-педагогічних досліджень для вирішення проблем, пов'язаних з психологічною готовністю майбутніх учителів музичного мистецтва до практичної діяльності. На жаль, цієї проблеми в науковій літературі уваги приділяється недостатньо, через що відсутні необхідні моделі процесу формування психологічної готовності студентів.

Висновок. Отже, маємо можливість виділити найбільш актуальні проблеми підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва. Найбільш актуальними є такі проблеми: необхідність вибору пріоритетного напрямку наукових досліджень в умовах відсутності єдиної концепції вдосконалення професійної підготовки вчителів музичного мистецтва; слабкість міжпредметних зв'язків між музичними та іншими дисциплінами; недостатність урахування регіональної культурної специфіки в ході освітнього процесу; недостатня увага до психологічної підготовки майбутніх вчителів музичного мистецтва. Усі зазначені проблеми можуть бути вирішені в найближчій перспективі за умови систематизації наукових підходів і прояву ініціативи на практиці.

Література

1. Андрущенко В. Філософія неформальної освіти. Проблеми і перспективи розвитку / В. Андрущенко // Вища освіта України. – 2013. – № 4. – С. 5-9.
2. Бившева Т. Ф. Роль музичного навчання та виховання у розвитку студентів та формування професійної компетенції / Т. Ф. Бившева // Наукові записки кафедри педагогіки. – Х., 2014. – Вип. 34. – С. 24 – 28.
3. Бондаренко А. В. Інтерактивні технології в контексті професійної підготовки майбутніх учителів музики засобами мультимедіа / А. В. Бондаренко // Психолого-педагогічні проблеми сільської школи: ЗНП УДПУ. – 2011. – Вип. 36. – С. 83-87.

4. Булатова Л. О. Формування професійної готовності майбутнього вчителя музичного мистецтва: гендерний підхід / Л. О. Булатова // Теорія та методика навчання суспільних дисциплін. – 2018. – №1(6). – С. 7 – 12.
5. Гаврілова Л. Г. Комп'ютерне тестування як засіб моніторингу професійної компетентності майбутніх учителів музики в початковій школі / Л. Г. Гаврілова // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2016. – Т. 51, № 1. – С. 67 – 76.
6. Грозан С. В. Інструментальна підготовка майбутнього вчителя музичного мистецтва в контексті проблемно-розвиваючого навчання / С. В. Грозан // ЦДПУ ім. Винниченка. – 2018. – Вип. 167. – С. 125 – 129.
7. Дорошенко Т. Підготовка майбутнього вчителя музики до організації спільної навчальної діяльності молодших школярів [Електронний ресурс] / Т. Дорошенко. – Режим доступу: https://library.udpu.edu.ua/library_files/rsuh_pedagog_probl_silsk_shkolu/39_2/visnuk_3.pdf
8. Зеер Э. Ф. Модернизация профессионального образования: компетентностный подход / Э. Ф. Зеер. – Москва : МПСИ, 2005. – 216 с.
9. Кьон Н. Г. Функції сольфеджіо у формуванні навичок самостійного музикування студентів музично-педагогічного навчального закладу / Н. Г. Кьон, Т. В. Мажара // Науковий вісник ПДПУ ім. К. Д. Ушинського. Спецвипуск. Мистецька освіта. – Одеса, 2007. – Ч. 2. – С. 45-51
10. Лабунець В. М. Інтегроване навчання майбутніх учителів музики: теорія та практика / В. М. Лабунець, Ж. Ю. Карташова. – Кам'янець-Подільський: ПП Зволейко Д.Г., 2013. – 236 с.
11. Локарева Ю. Особливості музично-теоретичної підготовки у професійному становленні майбутнього вчителя музики / Ю. В. Локарева // Наукові записки. – 2012. – Вип. 116. – С. 229 – 236.
12. Малашевська І. А. Методика музично-теоретичної підготовки майбутніх учителів музики на історико-стильовій основі / І. А. Малашевська. автореф. дис... к.п.н. – К., 2005. – 20 с.
13. Маринін І. Г. Професійна компетентність вчителя музики – керівника дитячого народно-інструментального колективу: проблема структури та змісту / І. Маринін //Збірник наук. праць. – 2014. – Вип. 16. – С. 298 – 303.
14. Маруфенко О. М. Методичні рекомендації як засіб професійної підготовки студентів-музикантів до вокального виховання школярів / О.М.Маруфенко // Культурно-мистецька освіта як складова художнього простору ХХІ століття. – К. : НАКККіМ, 2014. – С. 147 – 148.
15. Михаськова М. А. Застосування інтерактивних колективно-групових методів навчання в професійній підготовці майбутніх учителів музичного мистецтва / М.А. Михаськова // ЦДПУ ім. Винниченка.– 2018.– Вип. 167. – С. 66 – 68.
16. Неведрова Е. Межпредметные связи в обучении студентов-музыкантов / Е. Неведрова // Культурно-мистецька освіта як складова художнього простору ХХІ століття. – Київ : НАКККіМ, 2014. – С. 151 – 153.
17. Негребецька О. М. Аналітико-прогностичний компонент професійної підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва / О. М. Негребецька, В. С. Босий // ЦДПУ ім. Винниченка. – 2018. – Вип. 167. – С. 146 – 149.
18. Плинокос Д. Д. Неформальна освіта: теоретичні аспекти та наукові підходи / Д. Д. Плинокос, М. О. Коваленко // Наукові праці КНТУ. – 2016. – Вип. 29. – С. 53 – 57.
19. Пляченко Т. М. Особистість керівника учнівського музично- інструментального колективу в педагогічній теорії і практиці / Т. М. Пляченко // Освітологічний дискурс. – 2015, № 1. – С. 179 – 191.
20. Пляченко Т. М. Підготовка майбутнього вчителя музики до роботи з учнівськими оркестрами та інструментальними ансамблями / Т. М. Пляченко. – Кіровоград : „Імекс-ЛТД”, 2010. – 428 с.
21. Пляченко Т.М. Підготовка майбутнього вчителя музики в оркестровому класі за вимогами кредитно-модульної системи // Педагогіка вищої та середньої школи. – 2007. – №18. – С.24-34.
22. Побережна Г. І. Проблеми інтегрованого викладання музично- теоретичних дисциплін у педвузах / Г.І. Побережна, Т.В. Щериця // Вісн. Житомир. Держ. ун-ту ім. І. Франка. – 2005. – № 21. – С. 16-18.
23. Рекомендація Ради СС від 20 грудня 2012 р. щодо визнання неформального та шформального навчання [Електронний ресурс] /РРЕС. – Режим доступу http://ipq.org.ua/upload/files/files/06_20_dcc_2012_ukr.pdf
24. Рябініна О. В. Стильовий аналіз музичних творів як засіб формування естетичної культури майбутніх учителів початкових класів: Автореф. дис... к-та пед. наук: 13.00.02 / О.В. Рябініна. – Харків, 1994. – 18 с.
25. Сегеда Н.А. Культура музично-педагогічної творчості як емерджент трансфесіоналізації викладача музичного мистецтва / Н. А. Сегеда // Науковий вісник ЧНПУ. – 2012. – Вип. 16. – С. 119 – 124.
26. Сокальська В. Ф. Музичне мислення як одна з компетенцій професійної компетентності майбутнього вчителя музики [Електронний ресурс] / В. Ф. Сокальська. – Режим доступу: http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/6469/1/F_Sokalska_SNMI_1_IS_UKKUBG.pdf
27. Стратан-Артишкова Т. Творчо-виконавська підготовка майбутнього вчителя музичного мистецтва в контексті модернізації вищої педагогічної освіти / Т. Б. Стратан-Артишкова // Наукові записки. – 2017. – Серія: Педагогічні науки Випуск 132. – С. 31 – 34.
28. Сулаєва Н. В. Неформальна мистецька освіта студентів вищих педагогічних навчальних закладів України / Н. В. Сулаєва // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. – 2013. – № 7. – С. 394 – 405.
29. Танько Т. П. Дидактичні умови розвитку творчих якостей у майбутніх учителів музики [Електронний ресурс] / Т. П. Танько. – 2012. – Режим доступу: <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/9546/1/Tan%27ko.pdf>
30. Теряєва Л.А. Формування методичної компетентності майбутніх вчителів музики: категоріальний аналіз проблеми Л. А. Теряєва // Професійна мистецька освіта і художня культура: виклики ХХІ століття. – Київ, 2014. – С. 675 – 682.
31. Топорівська Я. Методичні аспекти підготовки педагогів-музикантів до використання комп'ютерних технологій у професійній діяльності / Я. Топорівська // Молодь і ринок. – 2010. – №5. – С. 97 – 101

References

1. Andrushhenko V. Filosofiya neformal'noyi osvity. Problemy i perspektyvy rozvytku / V. Andrushhenko // Vy'sha osvita Ukrayiny. – 2013. – # 4. – S. 5-9.
2. By'vsheva T. F. Rol' muzychnogo navchannya ta vy'xovannya u rozvytku studentiv ta formuvannya profesijnoyi kompetencyi / T. F. By'vsheva // Naukovi zapy'sky kafedry pedagogiky. – X., 2014. – Vy'p. 34. – S. 24 – 28.
3. Bondarenko A. V. Interaktyvni tekhnologiyi v konteksti profesijnoyi pidgotovky majbutnix uchy'teliv muzyky zasobamy mul'ty media / A.V. Bondarenko // Psy'xologo-pedagogichni problemy sil's'koyi shkoly: ZNP UDPU. – 2011. – Vy'p. 36. – S. 83-87.
4. Bulatova L. O. Formuvannya profesijnoyi gotovnosti majbutn'ogo vchy'telya muzychnogo my'stecz'tva: genderny'j pidxid / L. O. Bulatova // Teoriya ta metody ka navchannya suspil'ny'x dy'scyplin. – 2018. – #1(6). – S. 7 – 12.
5. Gavrilova L. G. Komp'yuterne testuvannya yak zasib monitoryngu profesijnoyi kompetentnosti majbutnix uchy'teliv muzyky v pochatkovij shkoli / L. G. Gavrilova // Informacijni tekhnologiyi i zasoby navchannya. – 2016. – T. 51, # 1. – S. 67 – 76.
6. Grozan S. V. Instrumental'na pidgotovka majbutn'ogo vchy'telya muzychnogo my'stecz'tva v konteksti problemno-rozvyvayuchogo navchannya / S. V. Grozan // CzDPU im. Vy'ny'chenka. – 2018. – Vy'p. 167. – S. 125 – 129.
7. Doroshenko T. Pidgotovka majbutn'ogo vchy'telya muzyky do organizaciyi spil'noyi navchal'noyi diyal'nosti molodshy'x shkolyariv [Elektronny'j resurs] / T. Doroshenko. – Rezhy'm dostupu: https://library.udpu.edu.ua/library_files/psuh_pedagog_prob_silsk_shkolu/39_2/visnuk_3.pdf
8. Zeer Э. F. Moderny'zacya professyonal'nogo obrazovany'ya: kompetentnostny'j podxod / Э. F. Zeer. – M. : MPSY, 2005. – 216 s.
9. K'on N. G. Funkciyi sol'fedzhio u formuvanni navy'chok samostijnogo muzykuvannya studentiv muzychno-pedagogichnogo navchal'nogo zakladu / N. G. K'on, T. V. Mazhara // Naukovy'j visny'k PDPU im. K. D. Ushy'ns'kogo. Specvy'pusk. My'stecz'ka osvita. – Odesa, 2007. – Ch. 2. – S. 45-51
10. Labunecz' V. M. Integrovane navchannya majbutnix uchy'teliv muzyky: teoriya ta prakty'ka / V. M. Labunecz', Zh. Yu. Kartashova. – Kam'yanecz'-Podil's'ky'j: PP Zvolejko D.G., 2013. – 236 s.
11. Lokaryeva Yu. Osobly'vosti muzychno-teorety'chnoyi pidgotovky u profesijnomu stanovleni majbutn'ogo vchy'telya muzyky / Yu. V. Lokaryeva // Naukovi zapy'sky. – 2012. – Vy'p. 116. – S. 229 – 236.
12. Malashevs'ka I. A. Metody'ka muzychno-teorety'chnoyi pidgotovky majbutnix uchy'teliv muzyky na istory'kosty'l'ovij osnovi / I. A. Malashevs'ka. avtoref. dy's... k.p.n. – K., 2005. – 20 s.
13. Mary'nin I. G. Profesijna kompetentnist' vchy'telya muzyky – kerivny'ka dy'tyachogo narodno-instrumental'nogo kolekty'vu: problema struktury ta zmistu / I. Mary'nin // Zbirny'k nauk. prac'. – 2014. – Vy'p. 16. – S. 298 – 303.
14. Marufenko O. M. Metody'chni rekomendaciyi yak zasib profesijnoyi pidgotovky studentiv-muzykantiv do vokal'nogo vy'xovannya shkolyariv / O.M.Marufenko // Kul'turno-my'stecz'ka osvita yak skladova xudozhn'ogo prostoru XXI stolittya. – K. : NAKKKiM, 2014. – S. 147 – 148.
15. My'xas'kova M. A. Zastosuvannya interakty'vny'x kolekty'vno-grupovy'x metodiv navchannya v profesijnij pidgotovci majbutnix uchy'teliv muzychnogo my'stecz'tva / M. A. My'xas'kova // CzDPU im. Vy'ny'chenka. – 2018. – Vy'p. 167. – S. 66 – 68.
16. Nevedrova E. Mezhpredmetny'e svyazy v obucheny'y studentov-muzykantov / E. Nevedrova // Kul'turno-my'stecz'ka osvita yak skladova xudozhn'ogo prostoru XXI stolittya. – K. : NAKKKiM, 2014. – S. 151 – 153.
17. Negrebecz'ka O. M. Anality'ko-progностy'chny'j komponent profesijnoyi pidgotovky majbutn'ogo vchy'telya muzychnogo my'stecz'tva / O. M. Negrebecz'ka, V. S. Bosy'j // CzDPU im. Vy'ny'chenka. – 2018. – Vy'p. 167. – S. 146 – 149.
18. Ply'nokos D. D. Neformal'na osvita: teorety'chni aspekty ta naukovy pidxody / D. D. Ply'nokos, M. O. Kovalenko // Naukovi prac'i KNTU. – 2016. – Vy'p. 29. – S. 53 – 57.
19. Plyachenko T. M. Osoby'stist' kerivny'ka uchniv's'kogo muzychno-instrumental'nogo kolekty'vu v pedagogichnij teorii i prakty'ci / T. M. Plyachenko // Osvitologichny'j dy'skurs. – 2015, # 1. – S. 179 – 191.
20. Plyachenko T. M. Pidgotovka majbutn'ogo vchy'telya muzyky do roboty z uchniv's'ky'my orkestramy ta instrumental'ny'my ansamblyamy / T. M. Plyachenko. – Kirovograd : „Imeks-LTD”, 2010. – 428 s.
21. Plyachenko T.M. Pidgotovka majbutn'ogo vchy'telya muzyky v orkestronomu klasi za vy'mogamy kredy'tno-modul'noyi sy'stemy // Pedagogika vy'shhoji ta seredn'oyi shkoly. – 2007. – #18. – S.24-34.
22. Poberezhna G. I. Problemy integrovanogo vy'kladannya muzychno-teorety'chny'x dy'scyplin u pedvuzaz / G.I. Poberezhna, T.V. Shhery'cya // Visn. Zhy'tomy'r. Derzh. un-tu im. I. Franka. – 2005. – # 21. – S. 16-18.
23. Rekomendaciya Rady SS vid 20 grudnya 2012 r. shhodo vy'znannya neformal'nogo ta shformal'nogo navchannya [Elektronny'j resurs] / RRYeS. – Rezhy'm dostupu http://ipq.org.ua/upload/rilcs/filcs/06_20_dec_2012_ukr.pdf
24. Ryabinina O. V. Sty'l'ovy'j analiz muzy'chny'x tvoriv yak zasib formuvannya estety'chnoyi kul'tury majbutnix uchy'teliv pochatkovy'x klasiv: Avtoref. dy's... k-ta ped. nauk: 13.00.02 / O.V. Ryabinina. – X., 1994. – 18 s.
25. Segeda N.A. Kul'tura muzychno-pedagogichnoyi tvorchosti yak emerdzhent transfesionalizaciyi vy'kladacha muzychnogo my'stecz'tva / N. A. Segeda // Naukovy'j visny'k ChNPU. – 2012. – Vy'p. 16. – S. 119 – 124.
26. Sokal's'ka V. F. Muzy'chne my'slennya yak odna z kompetencij profesijnoyi kompetentnosti majbutn'ogo vchy'telya muzyky [Elektronny'j resurs] / V. F. Sokal's'ka. – Rezhy'm dostupu: http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/6469/1/F_Sokalska_SNMI_1_IS_UKKUBG.pdf

27. Stratan-Arty'shkova T. Tvorchy-vy'konavs'ka pidgotovka majbutn'ogo vchy'telya muzy'chnogo my'stecz'tva v konteksti modernizaciyi vy'shhoi pedagogichnoi osvity' / T. B. Stratan-Arty'shkova // Naukovi zapysky'. – 2017. – Seriya: Pedagogichni nauky' Vy'pusk 132. – S. 31 – 34.
28. Sulayeva N. V. Neformal'na my'stecz'ka osvita studentiv vy'shhy'x pedagogichny'x navchal'ny'x zakladiv ukrayiny' / N. V. Sulayeva // Pedagogichni nauky': teoriya, istoriya, innovacijni tehnologiyi. – 2013. – # 7. – S. 394 – 405.
29. Tan'ko T. P. Dy'dakty'chni umovy' rozvy'tku tvorchy'x yakostej u majbutnix uchy'teliv muzy'ky' [Elektronny'j resurs] / T. P. Tan'ko. – 2012. – Rezhy'm dostupu: <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/9546/1/Tan%27ko.pdf>
30. Teryayeva L.A. Formuvannya metody'chnoyi kompetentnosti majbutnix vchy'teliv muzy'ky': kategorial'ny'j analiz problemy' L. A. Teryayeva // Profesijna my'stecz'ka osvita i xudozhnya kul'tura: vy'kly'ky' XXI stolittya. – K., 2014. – S. 675 – 682.
31. Toporivs'ka Ya. Metody'chni aspekty' pidgotovky' pedagogiv-muzy'kantiv do vy'kory'stannya komp'yuterny'x tehnologij u profesijnij diyal'nosti / Ya. Toporivs'ka // Molod' i ry'nok. – 2010. – #5. – S. 97 – 101

УДК: 374.013.83

DOI 10.31652/2415-7872-2019-58-94-100

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ ДЛЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ДУАЛЬНОЇ МОДЕЛІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ

М. Ю. Кадемія

orcid.org/0000-0002-5196-5617

В. М. Кобися

orcid.org/0000-0001-8865-2916

А. П. Кобися

orcid.org/0000-0001-5075-7747

У статті розглянуто вдосконалення професійної підготовки фахівців у навчальному закладі на основі інноваційних моделей, форм, методів навчання. Особлива увага приділяється змішаному навчанню та його можливому використанню в дуальній моделі. Характеризуються переваги, труднощі впровадження, зроблено акцент на тому, що освіта кожної країни має свою специфіку, на що потрібно зважати, обираючи ту чи іншу модель здійснення дуального професійного навчання, а також враховувати базову освіту та можливості її подальшого продовження.

Ключові слова: дуальна система навчання, електронне навчання, змішане навчання, інновації в освіті, конкурентоспроможність, практико-орієнтоване навчання, професійна компетентність, професійна підготовка.

USE OF TECHNOLOGY BLENDED-EDUCATION FOR IMPLEMENTATION OF THE DUAL MODEL FOR PROFESSIONAL TRAINING OF PERSONS

M. Kademiya, V. Kobysia, A. Kobysia

The article deals with the improvement of professional training of specialists in an educational institution on the basis of innovative models, forms, methods of training. Particular attention is paid to mixed learning and its possible use in the dual model. Particular attention is paid to the dual system of studying in Germany, as a country in which this system arose and develops and spreads to other countries of the world. The advantages, certain difficulties of its implementation are highlighted, the emphasis is placed on the fact that each country's education has its own specifics and it is necessary to pay attention to it by choosing one or another model of dual professional education, as well as taking into account basic education and opportunities and wishes for its continuation. It is important to use the time model: block and weekly. The use of these models entirely depends on the agreement between the employer and the educational institution. Nowadays, electronic, mobile, all-pervading learning, which can be used in the mixed technology of dual training, provided that there are certain necessary conditions, has become widespread.

The results of vocational training in the dual system show that the unemployment rate in Germany has dropped significantly among young people aged 15-24, which is about eight percent, when in the EU it is about 23%, in Greece, Spain, even more than 50%, it is clear that it's all due to Germany's strong economy. Consequently, despite some difficulties in implementing the dual system of vocational training, it contributes to the transition to a qualitatively new level of training and retraining of specialists, the formation of general and professional competences of graduates of educational institutions, ensuring their competitiveness and demand in the labor market.